

## 25A Populární literatura a pokleslé žánry

= triviální literatura – zaměřená na široký okruh nenáročného čtenářstva. Její rozvoj začíná v 19. stol., navazuje ovšem na starší knížky lidového čtení a jarmareční písně. Dnes TL označuje masovou prozaickou produkci zaměřenou výhradně k zábavě (soustředění na děj, schematická kompozice, zjednodušená kresba postav, záliba ve vnějších efektech, povrchní motivace, často happy end, jazykové prostředky zaměřené ke snadnému čtení).

### Žánry populární literatury:

**Detektivka** ve 20. stol. nejoblíbenější. (Lat. *detegere* = odkrývat, odhalovat.) **Britská škola** – postava gentlemanského geniálního detektiva, čtenář se má cvičit v dedukci; **americká drsná škola** – gangsteři, realistické prostředí, sledování kriminalistických postupů.

*Edgar Allan Poe – Vražda v ulici Morgue*  
*Arthur Conan Doyle – Pes baskervillský*  
*William Wilkie Collins – Měsíční kámen*  
*Gilbert Keith Chesterton – Moudrost otce Browna*  
*Dorothy Sayersová – Vražda potřebuje reklamu; Prudký jed*  
*Agatha Christieová – Vraždy podle abecedy; Deset malých černoušků; Vražda Rogera Ackroyda*  
*Dashiell Hammett – Rudá žeň; Prokletí rodu Dainů*  
*Raymond Chandler – Dáma v jezeře*  
*Maurice Leblanc – Neobyčejná dobrodružství Arsèna Lupina*  
*Josef Škvorecký*

**Sci-fi** (z angl. science – věda, fiction – fikce) je literatura, která formou dobrodružného příběhu zobrazuje alternativu společenského vývoje v budoucnosti. Ukazuje vědecký a technický pokrok, který by mohl člověka ohrozit v jeho nezákladnější existenci. Učí čtenáře přemýšlet o silách, které lidstvo jako živočišný druh ovládají. Rozvíjí se hlavně v druhé polovině 20. století. Za počátek žánru můžeme považovat romány *Julese Verna* a *H. G. Wellse*.

*Aldous Huxley – Konec civilizace*  
*Karel Čapek – Válka s mloky*  
*Jan Weiss – Dům o tisíci patrech*  
*Jevgenij Ivanovič Zamjatin – My*  
*Michail Afanasjevič Bulgakov – Osudná vejce; Psí srdce*  
*Kurt Vonnegut – Jatka č. 5*  
*Ondřej Neff – Tma*  
*Josef Nesvadba –*  
*George Orwell – Farma zvířat; 1984*  
*Arthur Charles Clarke – 2001: Vesmírná odysea*  
*Ray Bradbury – Marťanská kronika; 451 stupňů Farenheita*  
*Isaac Asimov – Nadace*  
*Michael Crichton – Jurský park; Ztracený svět*  
*Stanislav Lem - Solaris*  
*Margaret Atwoodová – Přežívá nejsmutnější*

**Fantasy literatura** - děj se odehrává v imaginárním světě nebo v minulosti a čerpá z bájí, mytologie, hrdinského eposu. Nadpřirozené úkazy a magie jsou podstatnou složkou tohoto žánru. Imaginární svět je alternativou skutečného světa.

*Jakub Arbes*

*John Ronald Reuel Tolkien – Hobit; Pán prstenů; Silmarillion*

*C. S. Lewis – Letopisy Narnie (Čarodějův synovec; Lev, čarodějnice a skříň; Kůň a jeho chlapec; Princ Kaspián; Plavba jitřního poutníka; Stříbrná židle; Poslední bitva)*

*Terry Pratchett*

**Dobrodružný román** má počátky už v antice. Žánr se vyznačuje poutavým napínavým dějem se silným zdůrazněním motivů nebezpečí. Souvisí s žánry zde již uvedenými.

*Alexandre Dumas – Tři mušketýři*

*Mary Shelleyová – Frankenstein čili moderní Prométheus*

*Bram Stoker - Dracula*

*Enid Blytonová*

*Alfred Hitchcock*

*Sax Rohmer – Záludný doktor Fu-Manču*

*Ian Fleming – dr. No*

*John Le Carré – Špion, který přišel z chladu*

*Stephen King – Carrie*

*Mario Puzo – Kmotr*

*Martin Cruz Smith – Park Gorkého*

*Tom Clancy – Vysoká hra patriotů*

**Román pro ženy** – „červená knihovna“ je nejprodávanější žánr všech dob! Příběhy o velké lásce jsou populární od starověku, dnešní literatura pro ženy se rozvíjí od 19. století. Základní fabule: nerovné sociální postavení milenců, příběh nelásky a příběh vzestupu. Happy end nutností!

*Elinor Glynová – Tři týdny*

*Maurice Dekobra – Kosmopolitická trilogie*

*Mazo de la Roche – Jalna*

*Helen Grace Carlisleová – Krev není voda*

*Louis Bromfield – Když nastaly deště*

*Daphne du Maurier – Mrtvá a živá*

*Kathleen Winsorová – Věčná Ambra*

*Betty MacDonaldová – Vejce a já*

*Anne a Serge Golonovi – Angelika, markýza andělů*

*Pearl S. Bucková – Příběh jednoho manželství*

**Komiks** (comic stripes – angl. žertovný sled obrázků) obrázkový seriál se u nás rozvíjí až po roce 1989, předtím z ideologických důvodů potlačován (kromě Čtyřlístku). V žánru se mísí literární zpracování s filmovým, je možno takto převyprávět jakýkoli příběh. Stal se samostatnou uměleckou oblastí, je dostupný i na Internetu.

*Kája Saudek; Rychlé šípy; Asterix; Batman; Jimmy Corrigan, nejchytřejší kluk na světě;*

*Kingdom Come; Maus; Preacher – Kazatel; Sandman; Sin City; Trilogie Nikopol; Watchmen*

*– Strážci; Z pekla*

## 25B Základní pravidla pravopisu

Hlavním principem českého pravopisu je princip *fonematický* = jeden foném označuje jeden grafém. Odchylky jsou dány tradicí: foném *i* označujeme dvěma grafémy *i, y*; jeden foném *ú* se označuje dvěma grafémy *ú, ů*; grafém *ě* je variantou *e* v některých pozicích (dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě, fě); foném *ch* se zaznamenává spřežkou.

Stejně důležitý je princip *morfematický* a *etymologický*.

Příručky:

### **Pravidla českého pravopisu Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost**

Dbáme na správnost psaní zejména následujících pravopisných jevů:

- ✖ psaní **i, í, y, ý** (po tvrdých, měkkých a obojetných souhláskách; v předponách, příponách a koncovkách; v koncovkách přičestí minulého...)
- ✖ psaní **bje, vje; bě, pě, vě**
- ✖ psaní **mě, mně**
- ✖ psaní skupin souhlásek
- ✖ psaní souhlásek na koncích slov
- ✖ předložky **s** a **z**
- ✖ předpony **s-** a **z-**
  - S-**
    - směr shora dolů, z povrchu pryč, dohromady, k sobě;
  - Z-**
    - u dokonavých sloves utvořených z nedokonavých,
    - u dokonavých sloves utvořených od podstatných nebo přídavných jmen = změna stavu;
    - u nedokonavých sloves utvořených příponou k slovesům dokonavým
- ✖ označování délky samohlásek
- ✖ psaní slov přejatých
- ✖ psaní zkratk a značek
- ✖ psaní velkých písmen
- ✖ hranice slov v textu (spřežky, spojovací čárka – spojovník)
- ✖ psaní členicích znamének (tečka, čárka, středník, otazník, vykřičník, dvojtečka, uvozovky, pomlčka, tři tečky, závorky, odsuvník = apostrof)